

**Těžba rohovce z doby kultury nálevkovitých pohárů
v Krumlovském lese (jižní Morava)**

Martin Oliva

Dva depoty pozdní doby bronzové ze severního okraje Malé Hané

David Vích

Doklady hutnické výroby z doby železné v Olomouci-Neředíně

Petra Goláňová – Karel Malý

Stebno-Nouze: pozoruhodný laténský depot z Podbořanska

Jan Kysela – Daniel Bursák – Petra Houfková – Tereza Šálková

**Female warriors and 'cross-dressing' in early medieval Bavaria?
Some critical comments**

Tobias Gärtner

**Středověký olověný amulet z hradiště Dřevíč
(k. ú. Kozojedy, o. Rakovník)**

Kateřina Blažková – Zdeněk Šámal – Daniela Urbanová – Konrad Knauber – Dalibor Havel

LXIX–2017–1 1–160

ARCHEO LOGICKE ROZHLEDY

ARCHEOLOGICKÉ ROZHLEDY

ročník LXIX – 2017
sešit 1

Archeologický ústav Akademie věd ČR, Praha, v.v.i.

pohřbech a o procesu zaplňování objektů sídlištním odpadem. Druhá část knihy je důležitá představením tvarového a výzdobného charakteru keramiky nálezového horizontu Mšeno I. Na komplexní zhodnocení lokality včetně stavebních fází a celkové interní chronologie si však musíme počkat do dalšího dílu, který slibuje autor publikovat po vyhodnocení mladší vývojové etapy kultury s vypíchanou keramikou v lokalitě.

Lucie Vělová

Literatura

- Benková, I. – Čtverák, V. 1997: Loděnice (okr. Beroun) 1995–1996. Neolitické sídliště. *Archeologie ve středních Čechách* 1, 83–100.
- Kazdová, E. – Lorencová, A. 1985: Společný hrob tři jedinců s vypíchanou keramikou z Těšetic-Kyjovic, okr. Znojmo. *Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E* 30, 7–22.
- Květina, P. – Pavlů, I. 2007: Neolitické sídliště v Bylanech – základní databáze. Praha.
- Lička, M. 1990: Osídlení kultury s vypíchanou keramikou ve Mšeně u Mělníka, část I. *Sborník Národního muzea, řada A – Historie* 44, 1–84.
- Lička, M. 1991: Výzkum technologie výroby neolitické keramiky prostřednictvím experimentu. *Časopis Národního muzea – Řada historická* 160, 1–10.
- Podborský, V. – Kazdová, E. – Koštuřík, P. – Weber, Z. 1977: Numerický kód moravské malované keramiky. *Problémy deskripce v archeologii*. Brno.
- Stocký, A. 1925: Praha pravěká. *Zprávy památkového sboru hl. města Prahy* 7, 1–29.
- Zápotocká, M. 1998: Bestattungsritus des böhmischen Neolithikums (5500–4200 B.C.). *Gräber und Gräberfelder der Kultur mit Linear-, Stichband- und Lengyel-Keramik*. Praha.

Brigitte Moser: Spätmittelalterliche und frühneuzeitliche Holzbauten im Kanton Zug. Der Bohlenständerbau. *Kunstgeschichte und Archäologie im Kanton Zug* 8.2. Amt für Denkmalpflege und Archäologie Zug, Direktion des Innern, Zug 2015. 368 str.

Švýcarské stavebněhistorické bádání vzbuzuje v celoevropském srovnání obrovský respekt. Mezi různými částmi země však existují velké rozdíly v tradici a míře aktuálního rozvoje. Co do množství a kvality patří k nejpříkladnějším průzkumy v kantonu Zug, systematicky prováděné od 70. let 20. století. Zde se hlavním předmětem zájmu staly dřevěné městské a venkovské domy z pozdního středověku a časného novověku, dochované donedávna ve znač-

ném počtu a v mimořádně autentickém stavu. Některé v posledních desetiletích prošly šetrnými stavebními úpravami, jiné, a to mnohem častěji, byly až příliš invazivně adaptovány, nebo dokonce zbořeny. Tím více je třeba ocenit systematickost zdejšího památkového úřadu při pořizování záchranné (a velice detailní) dokumentace neúprosně se ztenčujícího památkového fondu. Výsledky hloubkových archeologických a stavebněhistorických průzkumů jsou průběžně zpřístupňovány v regionálním časopise *Tugium*, většinou formou předběžných, na dokumentaci však zpravidla bohatých zpráv. Vedle toho v posledních letech vznikají knižní práce, obdivuhodné zvláště kvalitou a rozsahem obrazové složky.

Referovaná kniha úzce navazuje na dva předchozí svazky z téže ediční řady. Předně na monografii o středověkých a raně novověkých roubených stavbách v předalpské části kantonu Zug (*Bieri 2013*), která rovněž vznikla jakožto práce disertační a v rámci stejného výzkumného projektu, zaměřeného na dřevěnou stavební kulturu. Velmi dobře se také doplňuje s prvním dílem plánované řady příkladových studií o archeologii historického jádra Zugu (*Boschetti-Maradi 2012*). V něm je podrobně publikován archeologický a stavebněhistorický průzkum jednoho z měšťanských domů v tzv. staré části středověkého městského jádra. B. Moser prezentuje výsledky průzkumů dalších šesti domů, které se rovněž nacházejí v městských hradbách Zugu, všechny ale v dodatečně připojeném prostoru, postupně urbanizovaném v letech 1478–1528. Zkoumané stavby přitom dokládají, že tato plocha byla zčásti zastavěna už podstatně dříve.

První stavební fáze vybrané šestice domů pokrývají období od poslední čtvrtiny 14. stol. do 80. let následujícího věku. Každému objektu je věnována samostatná kapitola, přehledně strukturovaná podle jednotného schématu. Kapitoly se liší rozsahem, vždy ale obsahují podrobné analytické plány jednotlivých podlaží a celou řadu svislých řezů. Středověká jádra probíraných domů se vzájemně podobají dispozičním schématem i celkovou velikostí (jsou dvou či třípatrové). Jejich výběr však primárně vycházel z konstrukčního hlediska. Zastřešující pojem *Bohlenständerbau*, užitý ostatně i v názvu knihy, lze krkolomně přeložit jako stavby rámové konstrukce s fošnovými výplněmi. Domy držel pohromadě pevný trámový skelet, který zároveň sloužil k upevnění horizontálně kladených fošen (vkládaných do drážek koutových sloupů). Fošnové stěny byly někdy kombinovány s hrázděnými výplněmi. Díky velkému množství axonometrických rekonstrukčních kreseb si lze učinit dobrou představu o původní podobě domů i o postupu jejich výstavby. Většina probíra-

ných domů prošla řadou přestaveb, což ztěžuje rozlišení jednotlivých fází, zvláště těch nejstarších. U jednoho z probíraných domů (datovaného kolem r. 1447) se však původní konstrukce dochovaly ve velice autentickém stavu, včetně např. takových detailů, jakým je otisk kachlových kamen v nejstarší hliněné podlaze světnice v patře.

Důkladné představení výsledků průzkumů šesťce staveb z jádra Zugu zaujímá přibližně polovinu celkového rozsahu knihy. Na tuto část navazuje obsáhlá syntéza poznatků o pozdně středověké a časně novověké podobě domů sledovaného konstrukčního typu. V ní autorka rozšiřuje srovnávací základnu o průzkumy dalších 16 staveb z celého kantonu Zug, datovaných do 14.–16. století. Detailně probírá nejen jednotlivé konstrukce (stěny, stropy, krovky, dveře, okna atd.), ale i dispoziční schémata interiérů a funkce jednotlivých místností.

Při listování referovanou knihou se opakovaně vnučuje jedna otázka. Kolik asi času a péle stojí za jejím vznikem? Nejen autorčina, ale také celé řady lidí, kteří v terénu po čtyři desetiletí pořizovali vysoce kvalitní dokumentaci a následně ji připravovali k publikaci. Špičkovou práci odvedli i pracovníci grafického studia, kteří knize vtiskli záviděníhodnou podobu. Těšme se na další publikace, které zúročí mimořádné bohatství archivu památkového úřadu kantonu Zug.

Jan Kypka

Literatura

Bieri, A. 2013: Spätmittelalterliche und frühneuzeitliche Holzbauten im Kanton Zug. Der Blockbau. Kunstgeschichte und Archäologie im Kanton Zug 8.1. Zug.

Boschetti-Maradi, A. 2012: Archäologie der Stadt Zug 1: Stand der Forschung. Baugeschichte der Altstadt und Fundkomplexe bis 1600. Ausgrabung und Bauuntersuchung im Haus Oberaltstadt 13. Kunstgeschichte und Archäologie im Kanton Zug 6.1. Zug.

Vlastimil Novák – Jan Videman – Pavel Kouřil – Lukáš Richtera – Martin Zmrzlý: Depot mincí a zlomkového stříbra z konce 10. století nalezený v Kojetíně-Popůvkách. Hacksilver hoard dating back to the end of the 10th century and found in Kojetín-Popůvky, Czech Republic. *Monumenta numismatica* 3. Filozofický ústav AV ČR, v. v. i. / Centrum medievisťických studií AV ČR a Univerzity Karlovy v Praze – Národní muzeum, Praha 2016. 208 str.

Knihy přináší precizní katalogové zpracování a podrobnou analýzu raně středověkého depotu zlomkového stříbra, teprve třetího svého druhu evidovaného v ČR, resp. na Moravě; v Čechách takové nálezy (zatím) scházejí. Objeven byl v polích u osady Popůvky, dnes přičleněné k městu Kojetínu (okr. Přerov). Lokalita představuje nejjihnější bod na celkové evropské mapě výskytu depotů zlomkového stříbra, resp. hranice ekonomické zóny, pro kterou se v německém bádání ujal výraz *Gewichtsgeldwirtschaft*. Depoty zlomkového stříbra představují pro 9.–11. stol. specifický rys vikinského kulturního prostředí, do něhož v 10. stol. patřila i převážná část území dnešního Polska. Severské tržní mechanismy se rozprostřely i do Slezska, kde má depot z Kojetína-Popůvek celou řadu paralel.

Okolnosti objevu depotu jsou příznačné pro dnešní dobu. Nalezli jej tzv. detektoráři, přičemž – jak J. Videman bez okolků uvádí – byl ze soukromých rukou vykoupen. Tuto otevřenost lze jedničně ocenit, byť autoři vlastně přiznávají, že jednání šlo za hranu zákona. Ostatně postrádáme informaci, kde bude depot natrvalo uložen. J. Videman dále uvádí, že při finanční transakci „původní majitelé“ nález lokalizovali. V r. 2013 archeologové v daném místě položili sondu a celý prostor prochodili s detektory kovů. Vyzdvihli zbytek depotu, rozsahem rovnocenný s vykoupěným souborem. Je ale dosti pravděpodobné, že (asi malá) část v ornici rozvlečeného depotu nenávratně zmizela. J. Videman při pečlivé rešerši literatury a archivních pramenů zjistil, že kdesi v polích u Kojetína byly už v r. 1891 nalezeny přinejmenším čtyři mince, dnes nezvěstné. Podle dávného kusého popisu lze předpokládat, že patřily k prezentovanému depotu. Z něho se celkově dochovalo 156 g stříbrných předmětů: 150 zl. islámských mincí a jeden celý dirham, 77 zl. a 54 celých západoevropských denárů, 2 celé šperky a 16 jejich zlomků.

Lokální kontext depotu z pohledu archeologie přibližuje P. Kouřil. Z terénních zjištění jednoznačně vyplývá, že dávný majitel zakopal stříbro ve volné krajině. Dané místo se nachází nápadně blízko pozoruhodné raně středověké lokality, vzdálené přibližně 6 km. Autor stručně informuje o zatím nepublikovaných (a pro odborníky jen v omezené míře dostupných) nálezech tzv. detektorářů v prostoru zaniklého sídliště z 8.–12. (přip. ještě 1. pol. 13.) století. Většina z nejzajímavějších kovových artefaktů spadá do 11.–12. století. Jsou to hlavně jednotlivě nalézané mince (odhadem 20–30 kusů), drobná závaží severského rázu a zlomky jemných skládacích vah, které vedou P. Kouřila k předběžným úvahám o trhovém rázu sídliště. Zároveň ale

ARCHEO LOGICKÉ ROZHLEDY

Archeologické rozhledy LXIX–2017, sešit 1

Vydává Archeologický ústav Akademie věd České republiky, Praha, v. v. i.

Peer-reviewed journal published by the Institute of Archaeology, Prague.

☞ <http://www.arup.cas.cz/?cat=69>

🇬🇧 <http://www.arup.cas.cz/?cat=69&lang=en>

Abstracting and indexing information: Arts & Humanities Citation Index (Thomson Reuters), Current Contents: Arts & Humanities (Thomson Reuters), SCOPUS (Elsevier), ERIH PLUS

Adresa redakce

Letenská 4, CZ-118 01 Praha 1

Redakční rada – Editorial board

Martin Bartelheim, Andrea Bartošková, Jaroslav Brůžek, Jiří Doležel, Michal Ernée, Luboš Jiráň, Petr Kočár, Petr Květina, Jiří Macháček, Sławomir Moździoch, Martin Oliva, Milan Salaš, Ivo Štefan, Radka Šumberová

Vedoucí redaktor – Editor in chief

Martin Ježek

jezek@arup.cas.cz; tel.: 00420/607942455

Technická redakce

Filip Laval

laval@arup.cas.cz; tel.: 257014321

Pokyny pro autory viz AR 1/2017, s. 160, nebo internetové stránky AR. – Instructions to authors on the AR Internet pages, or in AR 1/2017, p. 160.

Sazba: Marcela Hladíková. Tisk: PBtisk Příbram.

Vychází čtyřikrát ročně.

Orders from abroad: SUWECO CZ s. r. o., Sestupná 153/11, CZ-162 00 Praha 6 – Liboc, Czech Republic, www.suweco.cz, tel. +420 242 459 205; Kubon & Sagner, P.O.Box 341018, D-80328 München 34, Germany, postmaster@kubon-sagner.de; Rudolf Habelt GmbH, Am Buchenhang 1, D-53115 Bonn, Germany, info@habelt.de

Tento sešit vyšel v březnu 2017.

Doporučená cena 86 Kč

© Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.

ISSN 0323–1267

NOVÉ PUBLIKACE ARCHEOLOGICKÉHO ÚSTAVU AV ČR, PRAHA, v. v. i. NEW BOOKS FROM THE INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY IN PRAGUE

Gabriela Blažková – Jana Vepřeková: **CASTRUM PRAGENSE 13. NÁLEZY HMTNÉ KULTURY Z RENESANČNÍCH ODPADNÍCH JÍMEK Z PRAŽSKÉHO HRADU. DÍL I. KATALOG.** Praha 2015. 613 s. Czech, English. 540 Kč / 20 €

Gabriela Blažková a kol.: **CASTRUM PRAGENSE 13. NÁLEZY HMTNÉ KULTURY Z RENESANČNÍCH ODPADNÍCH JÍMEK Z PRAŽSKÉHO HRADU. DÍL II. STUDIE.** Praha 2016. 406 s. Czech and English. 350 Kč / 15 €

Jan Frolík: **CASTRUM PRAGENSE 14. POHŘEBIŠTĚ U KOSTELA PANNY MARIE A NA II. NÁDVOŘÍ PRAŽSKÉHO HRADU. DÍL I. KATALOG.** Praha 2015. 211 s. Czech with English summary. 250 Kč / 9 €

Jan Frolík – Jan Musil: **KATALOG ARCHEOLOGICKÝCH NÁLEZŮ Z HRADU KOŠUMBERKA. 1. DÍL: KOVOVÉ PŘEDMĚTY.** Praha – Chrudim 2015. 137 s. Czech and German. 55 Kč / 2 €

Jan Frolík – Jan Musil: **KATALOG ARCHEOLOGICKÝCH NÁLEZŮ Z HRADU KOŠUMBERKA. 2. DÍL: KAMNOVÉ KACHLE, ČÁST PRVNÍ.** Praha – Chrudim 2016. 175 s. Czech and German. 55 Kč / 2 €

Martin Kuna et al.: **STRUCTURING ARCHAEOLOGICAL EVIDENCE: THE ARCHAEOLOGICAL MAP OF THE CZECH REPUBLIC AND RELATED INFORMATION SYSTEMS.** Praha 2015. 255 s. 450 Kč / 17 €

Vladimír Salač: **LATÉNSKÁ SÍDLIŠTNÍ KERAMIKA V SEVEROZÁPADNÍCH ČECHÁCH – Die latènezeitliche Siedlungskeramik in Nordwestböhmen.** Praha 2015. 543 s. Czech, German. 540 Kč / 20 €

Jiří Militký: **OPPIDUM HRADIŠTĚ U STRADONIC. KOMENTOVANÝ KATALOG MINCOVNÍCH NÁLEZŮ A DOKLADŮ MINCOVNÍ VÝROBY.** Praha 2015. 735 s. Czech with English and German summaries. 1360 Kč / 50 €

Václav Moucha – Bořivoj Nechvátal – Ladislav Varadzin et al.: **VYŠEHRAD. KNÍŽECÍ A KRÁLOVSKÁ AKROPOLE. SVĚDECTVÍ ARCHEOLOGIE.** Praha 2015. 959 s. Czech with English and German summaries. 810 Kč / 30 €

Helena Březinová – David Kohout et al.: **STŘEDOVĚKÉ TEXTILNÍ A BARVÍŘSKÉ TECHNOLOGIE. SOUBOR TEXTILNÍCH FRAGMENTŮ Z ODPADNÍCH VRSTEV Z NOVÉHO MĚSTA PRAŽSKÉHO.** Praha 2016. 461 s. Czech and English. 700 Kč / 27 €

Jan Frolík a kol.: **CASTRUM PRAGENSE 15. POHŘEBIŠTĚ VE VNITŘNÍM AREÁLU PRAŽSKÉHO HRADU.** Praha 2016. 243 s. Czech with English summary. 250 Kč / 10 €

Natalie Venclová: **NĚMČICE AND STARÉ HRADISKO. IRON AGE GLASS AND GLASS-WORKING IN CENTRAL EUROPE.** Praha 2016. 317 s. English with French summary. 500 Kč / 20 €

Orders:

- Archeologický ústav AV ČR, v. v. i., Knihovna, Letenská 4, CZ-118 01 Praha 1, Czech Republic knihovna@arup.cas.cz
- Beier & Beran – Archäologische Fachliteratur, Thomas-Müntzer-Str. 103, D-08134 Langenweissbach, Germany; verlag@beier-beran.de
- Kubon & Sagner, Buchexport-Import, P.O.Box 341018, D-80328 München, Germany postmaster@kubon-sagner.de
- Oxbow Books, 47 Church Street, Barnsley S70 2AS, United Kingdom
- Rudolf Habelt GmbH, Am Buchenhang 1, D-53115 Bonn, Germany; info@habelt.de